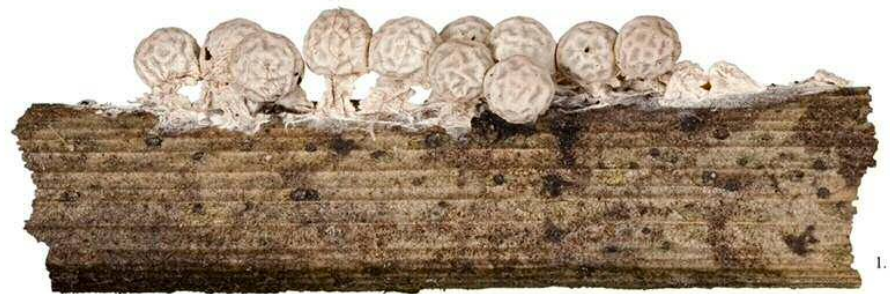

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

Coll.: JR 4337

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Activiteitenkalenders
- Boekbespreking
- Bib-nieuws
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften

Editoriaal

Beste mycologen

Het is december en dat is maar goed ook. Toegegeven, we waren het toch een beetje beu om uitleg te geven bij half rotte of uitgedroogde paddenstoelen of om, bij weeral een triest en atypisch exemplaar, te discussiëren over zijn vermeende identiteit. We konden ons in dit legendarisch slechte paddenstoelenseizoen wel troosten met het feit dat het op zowat elke uitstap mooi en zonnig weer was en dat we na lang en moedig zoeken toch wel weer een soortenlijst van 100 soorten bij elkaar kregen, maar ik heb toch nog zelden zó weinig mooie collecties en frisse paddenstoelen gezien als de voorbije herfst. Voor klein spul (zoals Bernhard de Vries het zo mooi noemt in zijn leuk geïllustreerde boekje¹) was het dan wel weer een goed jaar en we krijgen vast nog wel iets te horen over bijzondere vondsten anno 2018.

Maar de herfst maakt stilaan plaats voor de winter, tijd om wat meer achter de microscoop, bij de haard of bij de kerstboom te zitten. Tijd om bij te lezen misschien. Indien u nog cadeautjes nodig heeft voor onder die kerstboom, heb ik een mooie tip: het boek "Heer der planten" van Carlos Magdalena² is een openbaring. Boeken over bomen en planten voor breed publiek zijn trendy deze tijden, maar deze steekt er bovenuit. De schrijver is een botanisch horticulturist in Royal Botanic Gardens (Kew), die het als zijn persoonlijke missie ziet om geen enkele plant te laten uitsterven. Deze missie brengt hem naar alle uithoeken van de wereld om met zijn unieke skills om planten te kweken, bedreigde soorten te redden. Het boek confronteert ons met plantenblindheid enerzijds en het verwoesten van diversiteit anderzijds. Het roept ook voor mycologen veel extra vragen op: waar men bij planten vaak exact weet hoeveel exemplaren nog resten van een bepaalde soort op aarde (vb. in het palmengeslacht *Hyophorbe*: *H. verschaffeltii*: 36, *H. vaughanii*: 3, *H. amaricaulis*: 1! - het is geen goednieuwsshow), hebben we daar bij zwammen absoluut het raden naar. We beschrijven soorten die enkel gekend zijn van de typelocaliteit en dus vaak maar van één mycelium. Ik ga er dan altijd wel van uit dat er nog exemplaren zijn maar dat die nog niet zijn ontdekt, maar is dat wel zo? Wat is de status van onze favoriete organismen en hoe kunnen we ze beschermen? "Met de planten vernietigen we ook hun fauna", schrijft Magdalena, om nog maar te zwijgen van hun endofyten, hun mycorrhizapartners, hun parasieten en hun recycleerders.

We kunnen zwammen niet redden door stekken of uitzaaien zoals de heer der planten dat doet. We kunnen wel blijven pleiten en ijveren voor bescherming van hun biotoop. En we kunnen meer kennis vergaren over hun diversiteit, voorkomen en ecologie. Dat gebeurt ook hier steeds weer dankzij de opmerkzaamheid en de werklust van velen, daarvan getuigen ook weer de bijdragen in deze Sporen.

Veel leesgenot, bij de haard. Of bij de kerstboom.

Mieke Verbeken

ondervoorzitter KVMV

¹de Vries Bernhard (2018). Klein spul. Fungi minori. Mostert & Vandekamp Multimediamakers. 116 pp

²Magdalena Carlos (2017). Heer der planten. Avontuurlijke reizen door ons plantenrijk. Atlas Contact. 304 pp.

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld.

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur** (D en V) of **14.00 uur** (N).

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind maart

zondag 20-01-2019 - ZWAM (N)

Winterexcursie in **Meerdaalwoud** met nieuwjaarsgroet
Vertrek om 14.00 u. op de parking "Torenvalk", Naamsesteenweg z/n te Oud-Heverlee. Dit is de nieuwe parking op het einde van de expresweg komende vanaf de E40 ongeveer 100 m voorbij de verkeerslichten rechts en dus vóór het bos.
Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zondag 27-01-2019 - MYCOLIM (N)

Domein Kiewit te Hasselt
Houtzwammenwandeling. Samenkomst om 14.00 u. op de parking van het Domein Kiewit, Putvennestraat 108, 3500 Hasselt.
Leiding: Jan Cornelis (0473 42 87 41) en Jos Tuerlinckx (089 35 10 79)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

dinsdag 01-01-2019 - KVMV - AMK (A)

KVMV-bibliotheek gesloten
UAntwerpen-bioruimte niet toegankelijk.

dinsdag 08-01-2019 - AMK (A)

AMK-nieuwjaarsreceptie

Alle KVMV-leden zijn van harte welkom op de AMK-nieuwjaarsreceptie. Locatie: bioruimte van de Universiteit Antwerpen vanaf 20.00 u. Zie verder in dit nummer.

zaterdag 12-01-2019 - OVMW (V)

Wintervergadering en nieuwjaarsreceptie

Er wordt aan alle leden gevraagd of ze eventueel enkele merkwaardige vondsten van het afgelopen jaar willen presenteren. Verder brengen we een terugblik op enkele mycologische expedities van het afgelopen jaar.

maandag 14-01-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 15-01-2019 - AMK (A)

Paddenstoelen fotograferen met fotostacking

Vanavond geven Ivo en Vic informatie over deze interessante fotografietechniek aan de hand van hun meegebrachte, zelfgebouwde opstelling. Leiding: Ivo De Vree en Vic Swan. Van 20.00 - 21.45 u.

dinsdag 22-01-2019 - AMK (A)

Cursus Myxomyceten: Stemonitales

Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; de les start om 19.45 u. Leiding: Myriam de Haan.

maandag 28-01-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 29-01-2019 - AMK (A)

Vaalhoeden (*Hebeloma*) - deel 1: voordrachtavond

Hebeloma (Vaalhoed) is onterecht een gemeden geslacht. Na vanavond bekijk je ze met een andere bril. Deze voordrachtavond wordt gegeven door André de Haan en start om 20.00 u.

dinsdag 05-02-2019 - AMK (A)

Vaalhoeden (*Hebeloma*) - deel 2: practicum

Vanaf 19.30 u. kunnen de microscopen opgesteld worden; het practicum start om 20.00 u. Leiding: André de Haan.

dinsdag 05-02-2019 - KVMV

KVMV-redactieraad

Redactieraad Sporen; start om 20.00 u.

zaterdag 09-02-2019 - AMK (D)

22e ANKONA-ontmoetingsdag

De Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) organiseert i.s.m. UAntwerpen-Departement Biologie haar 22e editie van de ANKONA-ontmoetingsdag op zaterdag 9 februari 2019. Het programma en het inschrijvingsformulier zullen vanaf december op hun website staan (www.ankona.be, rubriek 'Ontmoetingsdag'). De deelname is gratis, maar inschrijven is verplicht en kan tot en met 31 januari 2019.

maandag 11-02-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 12-02-2019 - AMK (A)

De effecten van bosfragmentatie op mycorrhizale fungi

Voordracht over ecologisch onderzoek met moderne, moleculaire technieken. De focus wordt gelegd op de ectomycorrhiza.

Voordrachtgever: Margaux Boeraeve. Aanvang: 20.00 uur.

zaterdag 16-02-2019 - MYCOLIM (D)

28^e Limburgse Contactdag Natuuronderzoek

Jaarlijks stellen het Provinciaal Natuurcentrum (PNC) en de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) resultaten van recent natuuronderzoek voor aan geïnteresseerde natuur liefhebbers. De contactdag vindt dit jaar plaats op 16 februari in Gebouw D van de UHasselt, campus Diepenbeek. Voor het volledig programma en de wegbeschrijving kan u vanaf 1 januari terecht op de website <http://www.pcn.be/Limburg/likona/Limburgse-Contactdag-Natuuronderzoek-2018>. Deelnemen is gratis maar inschrijven is gewenst.

zaterdag 16-02-2019 - KVMV (V)

KVMV-bestuursvergadering

dinsdag 19-02-2019 - AMK (A)

Bijzondere vondsten van 2018

Voordrachtavond door AMK-leden met o.a. Jac Gelderblom, Staf Persoons, Lieve Deceuninck. Van 20.00 - 21.45 u.

maandag 25-02-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 26-02-2019 - AMK (A)

Aan de slag met satijnzwammen (*Entoloma*)

Voordrachtavond door Wim Veraghtert. Van 20.00 - 21.45 u.

dinsdag 05-03-2019 - AMK (A)

Parasolzwammen (*Lepiota* s.l.) - deel 1: voordracht

Voordrachtavond door Judith De Keyser. Van 20.00 - 21.45 u.

zaterdag 09-03-2019 - OVMW (V)

Wintervergadering.

We brengen en bediscussiëren enkele nieuwe inzichten en wetenswaardigheden van op mycologische congressen van het afgelopen jaar. Verder worden merkwaardige vondsten van 2018 nader toegelicht en brengen we een overzicht van nieuw verschenen literatuur. Ook het excursieprogramma voor 2019 wordt samengesteld; hiervoor een warme oproep voor suggesties van gebieden waar we kunnen naartoe gaan.

maandag 11-03-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van deter-

minatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 12-03-2019 - AMK (A)

Parasolzwammen (*Lepiota* s.l.) - deel 2: voordracht

Voordrachtavond door Judith De Keyser. Van 20.00 - 21.45 u.

dinsdag 19-03-2019 - AMK (A)

Parasolzwammen (*Lepiota* s.l.) - deel 3: practicum

Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden.

Het practicum start om 20.00 u. en eindigt om 21.45 u.

Leiding: Judith De Keyser.

zaterdag 23-03-2019 - KVMV (D)

Vlaamse Mycologendag te Gent

De 28^e Vlaamse Mycologendag vindt dit jaar plaats in de campus Ledeganck van de Ugent (K.L. Ledeganckstraat 35).

Tevens houdt de KVMV haar Algemene vergadering. Verder in deze Sporen vindt u uitgebreidere informatie over deze bijeenkomst van Vlaamse mycologen.

maandag 25-03-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19.00 u.

dinsdag 26-03-2019 - AMK (A)

Soortnaam gevonden maar nog lang niet uitgesleuteld !

Op zoek naar beschrijvingen over nauwverwante soorten in de KVMV-bibliotheek of op het internet? Hoe en waar vind ik informatie over bepaalde genera ? Hoe weet ik of een bepaalde soort beschreven werd in een tijdschrift dat zich in onze bibliotheek bevindt? Lieve Deceuninck maakt u wegwijs aan de hand van een powerpointpresentatie. Lucy de Nave leidt ons rond in de prachtige verzameling mycologische boeken en tijdschriften die onze vereniging rijk is. Van 20.00 - 21.45 u.

UITNODIGING

VLAAMSE MYCOLOGENDAG 2019

Wij nodigen u graag uit op de 28^e Vlaamse Mycologendag, georganiseerd door de OVMW in samenwerking met de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, op **23 maart 2019** in de **UGent**, Campus Ledeganck, K.L. Ledeganckstraat 35, 9000 Gent.

Bereikbaarheid

Op <https://www.ugent.be/we/nl/diensten/ipvw-ices/contact/locaties/ledeganck> vindt u alle informatie over de ligging en de bereikbaarheid van Campus Ledeganck.

OPGELET: in de onmiddellijke omgeving van Campus Ledeganck is er uitsluitend betalend parkeren. Een andere parkeermogelijkheid (eveneens betalend) is er in de ondergrondse parking op het Sint-Pietersplein.

Programma

Het volledig programma met melding van de lezingen verschijnt in het volgende nummer van Sporen (jg. 12, nr. 1 – maart 2019). Het programma vindt u ook op onze website www.kvmv.be vanaf februari en zal begin maart aan alle leden van de KVMV doorgestuurd worden.

De presentaties starten om 10.00 uur; ontvangst met koffie vanaf 9.30 uur. Om 13.30 uur houdt de KVMV haar jaarlijkse Algemene Vergadering. De namiddaglezingen starten om 14.00 uur. Het slotwoord is voorzien rond 16.15 uur.

Iedereen die een mycologische presentatie wil houden, kan zijn naam en het onderwerp opgeven aan:

- ◆ Prof. Dr. Annemieke Verbeken: mieke.verbeken@ugent.be
- ◆ Nathan Schoutteten: nathan.schoutteten@ugent.be

Lunch

Het zal mogelijk zijn om een lunch te bestellen. Eigen lunch meebrengen is uiteraard ook toegestaan. Verdere info volgt via de website en het Sporenummer van maart 2019.

Iedereen is van harte welkom!

Compostchampignonparasol

Leucoagaricus meleagris (Sowerby) Singer

Georges Buelens - georges.buelens@telenet.be

Inleiding

Het was 5 juli 2018, een warme en droge periode die al weken aanhield. Gelukkig had het vannacht zowat een uurtje geregend. Vóór twee maand had ik een nieuwe bak compost opgezet met veel bladstrooisel en tuinafval, droog en nat materiaal dus. Deze combinatie – compost, warmte en vocht – maakten vermoedelijk het verschil. Maar als een tovenaars je composthoop komt versieren in een periode van droogte, wanneer er nauwelijks ergens een paddenstoel valt te bespeuren, dan is het kermis!

Waarneming

Een groep van 5 parasolzwammen stak de kop op. Meteen kon ik aan de slag om wat foto's te maken, want mooi zijn parasolzwammen wel altijd.

Beschrijving

De paddenstoelen hebben eerder kleine hoeden en groeien in groepjes van 4 tot 6 exemplaren, verspreid over de composthoop. Door de droogte kwamen ze echter niet meer tot volle ontplooiing maar verschrompelden. Op 17 juli kwam een nieuwe lichte groep van zes groepjes zwammen. Bij de manipulatie van steel en hoed trad een rode verkleuring op.

De hoeden zijn wit maar volledig met fijne, donkere, roodbruine schubjes bezet (foto 1), een geel-bruinig centrum in kleine plakjes loslatend bij de grootste exemplaren die, volledig uitgestrekt, een diameter van 7 cm bereiken. Bij de kleine exemplaren, met een hoed van 3 tot 4 cm diameter, blijft het centrum van de hoed eerder donkerbruin. De hoedrand is fijn gestreept. Hoeden van jonge exemplaren zijn eerst bolvormig en laten bij het uitstrekken een dunne ring op de steel achter. Door de droogte konden de meeste hoeden niet volledig strekken (foto 2).

De lamellen zijn wit, staan dicht opeen en zijn vrij van

Foto 1: Fijne roodbruine schubjes op witte ondergrond en een zwak gestreepte hoedrand

de steel. Dicht bij de steel zijn gevorkte plaatjes te zien en bij de rand zijn er tussenplaatjes.

De slanke steel heeft in het bovenste deel een fijne witte ring die een bruin randje vertoont, mogelijks door de droogte. Onder de ring heeft de steel dezelfde schubjes als op de hoed, boven de ring zijn ze wit en effen. De steel is 6 mm breed en 6 tot 12 cm lang of ongeveer twee maal de hoeddiameter. Er kon geen specifieke geur worden waargenomen. De sporee was wit.

Foto 2: Hoed niet volledig uitgestrekt en steel met dunne ring

Determinatie

Met het boek van Kelderman (1994) moet dat wel lukken, dacht ik zo, want daar had ik goede ervaringen mee. Toch bleek ik hier vast te lopen want de soort is er niet in beschreven.

Met Knudsen & Vesterholt (2008) lukt het wel maar de keuze in de determinatiesleutel voor kleur van de hoed, is misleidend. Kiest men voor een witte hoed met grijs,

geel, bleek oranje of bleek bruine kleur, typisch in het centrum, dan schiet men de soort voorbij. Hier moet men kiezen voor een hoed met blauwe, purperen, roodbruine of zwarte kleuren, beiden homogeen aanliggend of met aangedrukte of opgewipte schubben.

Met Noordeloos, Kuyper & Vellinga (2001) loopt het lekker via de keuze in de sleutel voor soorten met groenverkleuring door ammoniak.

Een warmteminnaar

Bij controle van de temperatuur bleek dat de oppervlakte van de composthoop 23 °C haalde, maar op een

Microscopie

De hoedhuid bestaat uit liggende hyfen en vormt een eerder taai weefsel dat wat elastisch aanvoelt bij het doorsnijden. De afmetingen van de dikwandige, breed ellipsoïde sporen (foto 3) liggen nogal ver uiteen: 10 × 6 µm gemiddeld. De moniliforme cheilocystiden zijn tamelijk groot en hebben in het breedste deel een diameter van 15 µm. De topjes van de cheilocystiden hebben een diameter van 5 µm (foto 4). Gespen werden niet waargenomen.

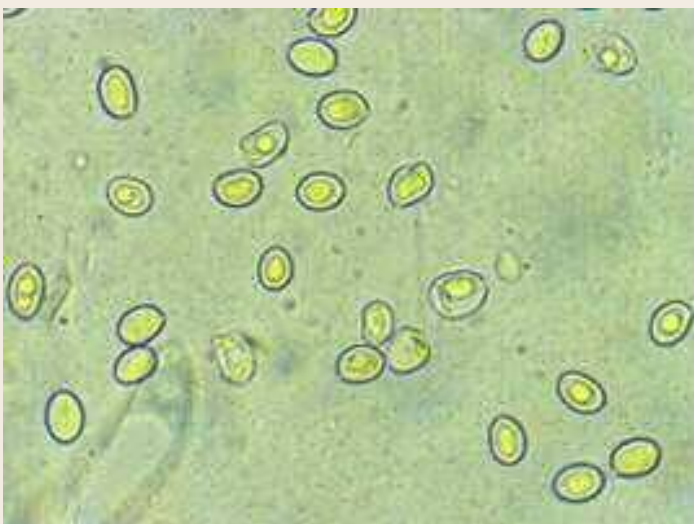

Foto 3: Breed ellipsoïde sporen

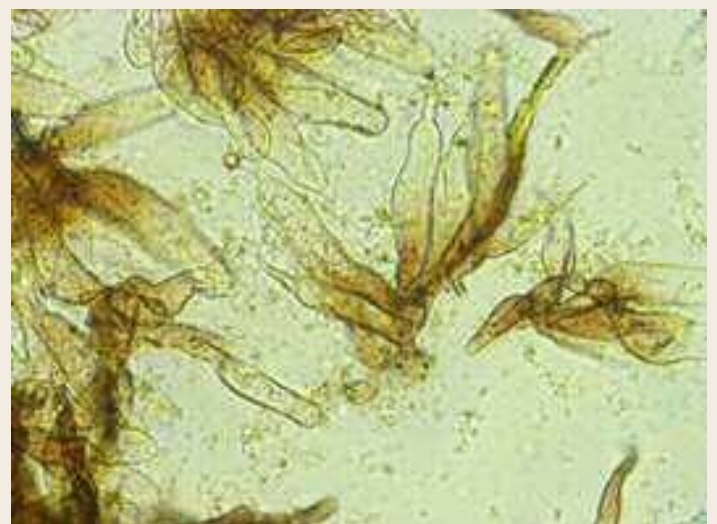

Foto 4: Moniliforme cheilocystiden met smalle topjes

diepte van 15 cm klom die waarde op tot ruim 37°C. De waarden zijn gemeten om 10 uur in de voormiddag en in de schaduw. Uiteraard is de onderlaag ook vochtiger dan de bovenlaag door de gelaagdheid bij het opzetten van de composthoop. De diepte die de schimmeldraden in de composthoop bereiken, zijn evenwel niet te achterhalen.

Kleuren toveren

Een bijdrage in *Coolia* (41/1, 1998) bracht me op het idee om de hoeden te besprenkelen met waterdruppels, niet nat gieten dus. Op foto 5 is het effect goed te zien. In de waterdruppels hoopt zich een oranje kleur op, prachtig om waar te nemen en te fotograferen. De verkleuring is al na 15 seconden zichtbaar bij jonge exemplaren en heel duidelijk na amper één minuut. Deze reactie is sterker bovenop de hoed en minder op de rand. Bij oudere en of drogere exemplaren is de reactie pas na enkele minuten waar te nemen of helemaal niet als ze te droog zijn.

Bij het doorsnijden van de hoed komt een lichtgele verkleuring tevoorschijn in een smalle strook tussen hoedvlees en plaatjes, maar ook in het steelvlees. Maar als je het vlees in hoed en steel met een druppel ammoniak 10 % in contact brengt, is de verkleuring snel olijfgroen. Bij het opdrogen van de paddenstoelen blijken de steel en de hoed een lila-violette kleur te vertonen (foto 6). Dus voorwaar: een tovenaars met kleuren, die Compostchampignonparasol!

Foto 5: Hoed besprenkeld met waterdruppels, waarin een oranje verkleuring te zien is

Verspreiding

In Vlaanderen is Compostchampignonparasol slechts uit 2 uurhokken gemeld, naar gegevens van FUNBEL. In Nederland werd de soort waargenomen in 9 atlas-hokken en als zeer zeldzaam en gevoelig aangeduid. Het is dus zeker geen algemeen voorkomende soort, die vermoedelijk vooral fructificeert in warme en droge periodes.

Exsiccaat: G. Buelens 2018/0701. IFBL-code D5.28.14.

Alle foto's van de auteur.

Literatuur

Arnolds, E., Kuyper, Th. & Noordeloos, M. (red.) (1995). Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging.

Berg, A. van den & Vellinga, E.C. (1998). Bijzondere waarnemingen en vondsten. De Compostchampignonparasol: een gekleurd verhaal over een kleurrijke paddestoel. *Coolia* 41(1): 36-39.

Eyssartier, G. & Roux, P. (2011). Le Guide des champignons de France et Europe. Editions Belin.

Kelderman, P. (1994). Parasolzwammen van Zuid-Limburg, Stichting Natuurpublicaties Limburg.

Knudsen, H. & Vesterholt, J. (2008). Funga Nordica. Nord-svamp Copenhagen.

Noordeloos, M.E., Kuyper, Th.W., Vellinga, E.C. (2001). Flora Agaricina Neerlandica 5. A.A. Balkema Publishers, Lisse.

Vellinga, E.C. & Huijser, H.A. (1997). Parasolzwammen in geuren en kleuren. Hoe raak ik thuis in de Parasolzwammen? *Coolia* 40(4): 244-260.

Foto 6: Lila-violette verkleuring bij het drogen

Een kennismaking met het minder gekende genus *Boudiera* in Vlaanderen – deel 2

Lieve Deceuninck¹ & Jacky Launoy²

¹lieve.deceuninck@skynet.be

²jacky@launoy.be

Samenvatting

In het vorig Sporennummer werd het genus *Boudiera* toegelicht en *B. tracheia*, nieuw voor Vlaanderen, besproken. In dit artikel komt *B. areolata*, herontdekt na een afwezigheid van meer dan 45 jaar, aan bod. Extra aandacht wordt daarbij besteed aan het sporenomhulsel dat een netwerk lijkt te vormen. Een vergelijking met de nauw verwante soort *B. echinulata* wordt gegeven.

Boudiera areolata var. *areolata* Cooke & W. Phillips - Roodbruin kleikussentje

Bestudeerd materiaal: Prov. Antwerpen, Herselt, Langdonken, IFBL D5.26.42, op vochtige bodem tussen *Juncus tenuis* en mossen, 15/7/2012, det. L. Deceuninck LD2027, herbarium B. Declercq 12/016 (GENT).

Beschrijving: Lieve Deceuninck

De Langdonken te Herselt ligt op de overgang tussen de arme zandgronden van de Kempen en het 'rijkere' Hageland. Het gebied bestaat grotendeels uit moerassen en herbergt heel wat zeldzame soorten in de broekbossen, heideveldjes en blauwgraslanden. Delen van het gebied staan dan ook vaak onder water. Zo ook een weide met Tengere rus die we tijdens een AMK-excursie op 15 juli 2012 doorkruisten. Door de intensieve beheerwerken in het kader van natuurherstel lag de weide er nog vrij kaal bij en kon je tussen de russen de kale grond nog zien. De meeste mycologen verlieten snel deze plek bij gebrek aan dood hout en weinig kans op symbionten maar toch kregen een zestal halfbolvormige, lichtbruine vruchtlichamen de aandacht van de eerste auteur.

Macroscopische beschrijving

De lichtbruine vruchtlichamen zijn 2 tot 3 mm breed en 1 tot 2 mm hoog, lensvormig

tot halfbolvormig, ongesteeld en zachtvlezig. Het oppervlak oogt mat en wat korrelig (fig. 1). Na drogen van de vruchtlichamen krijgen de exemplaren een purperbruine kleur.

Microscopische beschrijving (Pl. 1: A-O)

In optische doorsnede bekeken zijn volgende stadia in de ontwikkeling van de sporen op te merken. Eerst zijn de sporen hyalien, rond, glad, gevuld met 10-20 lichtbrekende druppels van ongelijke grootte, daaropvolgend omgeven door een hyalien sporenomhulsel. Nadien ontwikkelen ze zich tot wrattige sporen en later zijn ze voorzien van korte, stomp conische stekels. Uiteindelijk zijn de sporen lichtbruin, 22-27(29,5) µm di-

Fig. 1: Vruchtlichamen, *B. areolata* (L. Deceuninck)

am. (excl. ornamentatie) en voorzien van 6-7 μm lange stekels. De begrenzing van het sporenomhulsel is nog even te zien als een fijn lijntje dat de stekeltoppen verbindt en verdwijnt uiteindelijk. De stekels zijn slank, recht tot smal conisch, met afgeronde top, max. 3 μm breed aan de basis, onderaan niet onderling vergroeid. Tussen de conische stekels zijn vaak smallere, cilindrische stekels waar te nemen. In bovenaanzicht lijken de stekels vliezig verbonden te zijn met elkaar. Hierdoor ontstaat de indruk van een teer, hyalien netvormig oppervlak of de aanwezigheid van ribben. Tussen de vliezige ribben zijn nog kleine onregelmatige bultjes te zien (Melzers reagens). De individuele stekels zijn soms gekromd. De netvormige ornamentatie op de sporen is waar te nemen van zodra de ontwikkeling van de ornamentatie start maar is gereduceerd bij volledig rijpe sporen. De inhoud met vele druppeltjes is ook bij rijpe sporen nog goed te zien en versterkt het netvormig aspect van de ornamentatie.

De asci zijn zeer groot, 350-400 \times 45-55 μm , cilindrisch tot knotsvormig en aan de top kapvormig openscheurend. De 8 sporen liggen eerst tweerijig en later eenrijig. In Melzers reagens kleuren de ascuswanden volledig blauw. De cellen van het subhymenium zijn subgloboos.

De parafysen steken ver boven de asci uit, wat de vruchtlichamen een korrelig oppervlak geeft. Ze zijn soms onderaan gevorkt, veelvuldig gesepteerd en aan de septen zijn Woronin-lichaampjes als kleine zwarte puntjes waar te nemen. De parafysen bevatten een bleekpurperen, vacuolaire inhoud maar ook okerbruine pigmentklodders, duidelijk gescheiden van de vacuolaire celinhoud en in elke cel, van top- tot basiscel van de parafyse, waar te nemen. In katoenblauw zijn de wanden sterk blauw gekleurd. De parafysentoppen zijn verbreed tot 13-20 μm en gedeeltelijk bekleed met een purperen, gelachtige substantie. Door dit intercellulair pigment zijn ze onderling verkleefd en lijken ze een epithecium (laagje boven het hymenium) te vormen. De parafyseneindcellen worden geleidelijk breder en korter naar de zijkant van het vruchtlichaam toe, waardoor een overgang met de buitenlaag (ectaal excipulum) gevormd wordt. De eindcellen in dat excipulum zijn

breed peervormig, tot 30 μm breed en gedeeltelijk ook met purperen substantie bekleed.

Bespreking

De vondst werd onmiddellijk na het verzamelen in water bekeken, in de ijskast bewaard en twee weken later opnieuw bestudeerd om de sporenontwikkeling te kunnen opvolgen. In water geobserveerde sporen lijken bij een 1000 x vergroting hyalien maar bij het herbekijken van een massa sporen bij een 400 x vergroting is er vaag een lichtbruine tint waar te nemen. Of deze tint toe te schrijven is aan een gepigmenteerde sporenwand, een lichtgekleurde inhoud of de lichtbreking van de druppeltjes, blijft onduidelijk.

Voor de determinatie sleutel je meteen uit naar *B. areolata* en *B. echinulata*, dit door sporen met een netvormige structuur. Uit de geraadpleegde literatuur blijkt *B. echinulata* ofwel synoniem met *B. areolata* ofwel een Amerikaanse variant van de Europese *B. areolata* te zijn.

De geleidelijke overgang van parafysen naar excipulumcellen die bij deze vondst goed kon worden waargenomen, is ook aanwezig bij *B. tracheia*. Dit wordt mooi geïllustreerd door zowel Dissing (1974, als *B. echinulata*), Gamundi (1976) als Häffner (1985, Fig. 3a). De breedte van de parafyseneindcellen is afhankelijk van de rijpheid van het vruchtlichaam; normaal tussen 11-16 μm maar ook tot 26 μm komt voor (Häffner, 1985). Aan de septen van de parafysen zijn Woronin-lichaampjes elastisch opgehangen. Zij hebben een specifieke functie bij de regeling van de cytoplasmastroming tussen de cellen. Zo sluiten ze bij beschadiging van een cel de septe af om de stroming te stoppen (Deceuninck, 2014).

Vergelijkbare soorten

Boudiera echinulata (Seaver) Seaver (1928)

Seaver beschreef bij deze soort een sporenornamentatie die geleidelijk aan toeneemt binnen de exospore. Bij volledig ontwikkelde sporen kan een fijn lijntje vlakbij de stekeltoppen gezien worden, dat de scheidingslijn met de exospore aangeeft doch ook vaak verdwijnt. De netvormige markeringen die hij waarneemt, zijn kort

en niet continu. *B. echinulata* was tot in 1974 enkel gekend van de typelocatie en er was twijfel over de status van de soort.

Dissing & Schumacher (1979) interpreteerden de beschrijving en illustraties van *B. echinulata* (Dissing, 1974) als *B. tracheia* (Rehm ex Gamundi) Dissing & T. Schumacher.

Caillet & Moyne (1982) beschrijven *B. echinulata*. Hun tekening toont een rijpe spore zonder netwerk; de doorsnede van de spore toont op het uiteinde van de stekels een dunne exospore-scheidingslijn. In hun beschrijving vermelden ze niets over de aanwezigheid van een netwerk tussen de stekels. Zij verwijzen naar de gelijkenis met *Boudiera areolata* var. *anarcyspora*. Deze soort wordt door andere auteurs dan weer als mogelijk synoniem van *B. tracheia* aanzien.

Seaver gaf zelf al in 1914 mee dat *B. areolata* en *B. echinulata* mogelijk synoniem zijn of dat de laatste hoogstens een Amerikaanse variant van de Europese *B. areolata* is. Häffner (1985) maakte een uitgebreide vergelijking tussen *B. areolata* en *B. echinulata* en komt tot de conclusie dat een exemplaar van *B. areolata* met sporen met geïsoleerde stekels, dus zonder nettekening, niet ondervangen kan worden in de sleutel van Dissing & Schumacher (1979). De soort kan dan gemakkelijk verwisseld worden met *B. tracheia* en *B. acanthospora*. Verder blijven er zo goed als geen verschillen over tussen de Amerikaanse *B. echinulata* en *B. areolata* en aanziet Häffner ze net als Le Gal en in tegenstelling tot Dissing & Schumacher (1979) als identiek.

***B. areolata* var. *anarcyspora* Grelet 1926**

Zoals in het vorige artikel reeds meegegeven werd,

wordt deze variëteit door Dissing & Schumacher (1979) als mogelijk synoniem met *B. tracheia* aanzien. Daarentegen geven de auteurs Caillet & Moyne (1982) bij de bespreking van hun vondst van *B. echinulata* mee dat die soort sterk lijkt op *Boudiera areolata* var. *anarcyspora*. Hun literatuurlijst vermeldt geen publicaties van Dissing, Hirsch of Häffner.

Verspreiding en voorkomen

In het herbarium van Meise vinden we twee Vlaamse vondsten terug, een *Boudiera* sp. uit mei 1968 uit Hoboken (coll. Moens J.) en een *Boudiera areolata* var. *anarcyspora* uit juni 1967 van Hoboken (coll. Imler L.). Beide vondsten waren bij opmaak van de Ascomycetenstandaardlijst (Declercq et al., 2016) niet controleerbaar. Wel is er materiaal van een vondst uit Wallonië gedeponeerd in BR (Meise), *B. areolata*, coll. Mouton V., 1898, Beaufays (Vierset).

Door de uitzonderlijke groeiplaats, door water ondergelopen gebieden, en hun kleine vruchtlichamen worden *Boudiera*-soorten weinig waargenomen en worden ze daarom als zeldzaam aanzien. In de geraadpleegde literatuur vonden we volgende meldingen voor Europa terug. *B. areolata* werd een 10-tal keer gerapporteerd, in Frankrijk (4), Duitsland (3), Nederland (3), België (2), Groot-Brittannië (1) en Tsjecho-Slowakije (1). *B. tracheia* werd waargenomen in Denemarken (2), Oostenrijk (2), Frankrijk (1) en Spanje (1). *B. acanthospora* werd geregistreerd in Noorwegen (2), Frankrijk (2) en Oostenrijk (1). Voor *Boudiera echinulata* is er een vondst beschreven uit Frankrijk. De vruchtlichamen werden telkens in zeer vochtige gebieden gevonden en de meeste waarnemingen dateren van na 1975.

Stekels, ribben of snijpunten van een netwerk? (zie plaat 1, p. 13)

In de geraadpleegde literatuur voor *B. areolata* wordt de complexe sporenornamentatie op verschillende wijze beschreven en getekend, al dan niet met stekels, ribben, een netwerk vormend of omgeven door een voile. Zo verschilt ook mijn beschrijving wat met de geraadpleegde literatuur en daarom worden hieronder enkele opvattingen weergegeven.

Cooke (1877) vermeldt dat de sporen diep 'areolate' zijn zoals de sporen van sommige truffels. Hij tekent ze met duidelijke stekels en een honingraatvormig netwerk (pl. 1: 1).

Boudier (1905-1910) vermeldt duidelijk dat de sporen stekels hebben die verbonden zijn door een membraan en na dien een mooi netwerk vormen. Soms verdwijnt dit netwerk en zijn de sporen enkel van stekels voorzien (pl. 1: 2).

Seaver (1914) noteert bij zijn bemerkingen van *Sphaerosoma echinulatum* zijn vermoeden dat het onvolledige netwerk mogelijk door gebogen stekels komt (pl. 1: 3,4).

Le Gal (1947) beschrijft dat op jonge, nog niet geornamenteerde sporen twee lagen te onderscheiden zijn. Een doorschijnend geelachtige endospore en een dikke episporie, lichtbrekend en een beetje groenachtig, waaromheen een dunne doorschijnende laag verschijnt, begrensd door een zeer fijne membraanlijn die in katoenblauw blauw kleurt. Het betreft een analoge sporenstructuur als die van *Lamprospora ascoboloides*. De laag is niets anders dan een subperisporische ('peri' = rondom) basis als aanzet van de ornamentatie. Al snel verschijnt op het oppervlak van de episporie de ornamentale substantie die in optische doorsnede, aan de buitenste laag die het sporenomhulsel begrenst, het uiterlijk van een zeer dikke blauwe lijn geeft. De ornamentatie wordt gevormd vanuit minuscule puntvormige en dicht bijeen staande wratjes, die zich uitbreiden en zich samenvoegen tot een grofmazig netwerk, dat binnenin nog in een kleiner netwerk ingedeeld wordt. Het netwerk wordt gevormd in en door de plooiën van de subperisporie en het sporenomhulsel, die uitzetten onder stuwkracht van de ornamentale substantie zonder dat die er door kan steken. Dit is net zoals bij *Lamprospora* maar bij *B. areolata* bereikt het netwerk geleidelijk een grote hoogte van ongeveer 5 µm. De snijpunten van de alveoli lijken in optische doorsnede op lange stekels. Soms is dit netwerk onvolledig en beperkt het zich tot de snijpunten waardoor de sporen meer gestekeld dan netvormig lijken. Wat de buitenste laag van de subperisporie betreft, omhult deze de volledig ontwikkelde stekelornamentatie zoals een voile die het reliëf omhult (pl. 1: 5).

Opmerkingen:

- 1) De indeling van de netwerkmaten in een nog fijner netwerk zoals beschreven door Le Gal, hebben Häffner (1985) noch wij kunnen vaststellen. Wel zijn tussen het netwerk nog kleine puntjes waar te nemen. Omdat volgens Le Gal vanuit die puntjes het netwerk gevormd wordt, waren de sporen van de bestudeerde vruchtlichamen nog niet volledig ontwikkeld.
- 2) Waar Le Gal de buitenste laag van de subperisporie beschrijft als een voile, aanwezig bij volledig ontwikkelde sporen, maakt naar onze mening de voile deel uit van de stekelornamentatie zelf. Dit vermoeden wordt versterkt omdat ook zeer jonge sporen waarvan de stekels nog niet de begrenzing van het sporenomhulsel raken, die vluchtige 'voile' tonen in bovenaanzicht. Op gestackte foto's van rijpe sporen is geen afzonderlijke buitenste laag meer waar te nemen. De vele hyaliene stekels en ribdoorsneden zijn in optische doorsnede wel nog als een areool waar te nemen en dus vermoedelijk een gevolg van de compilatie van lagen in het preparaat.

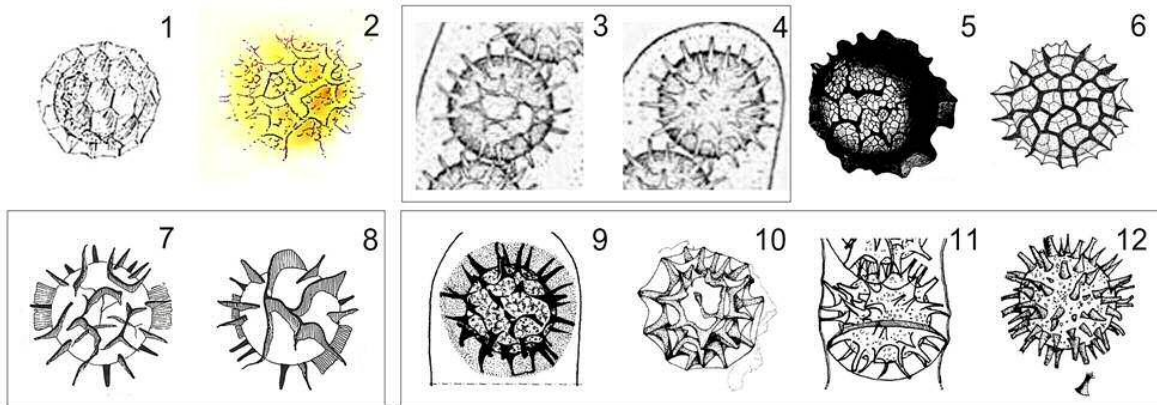
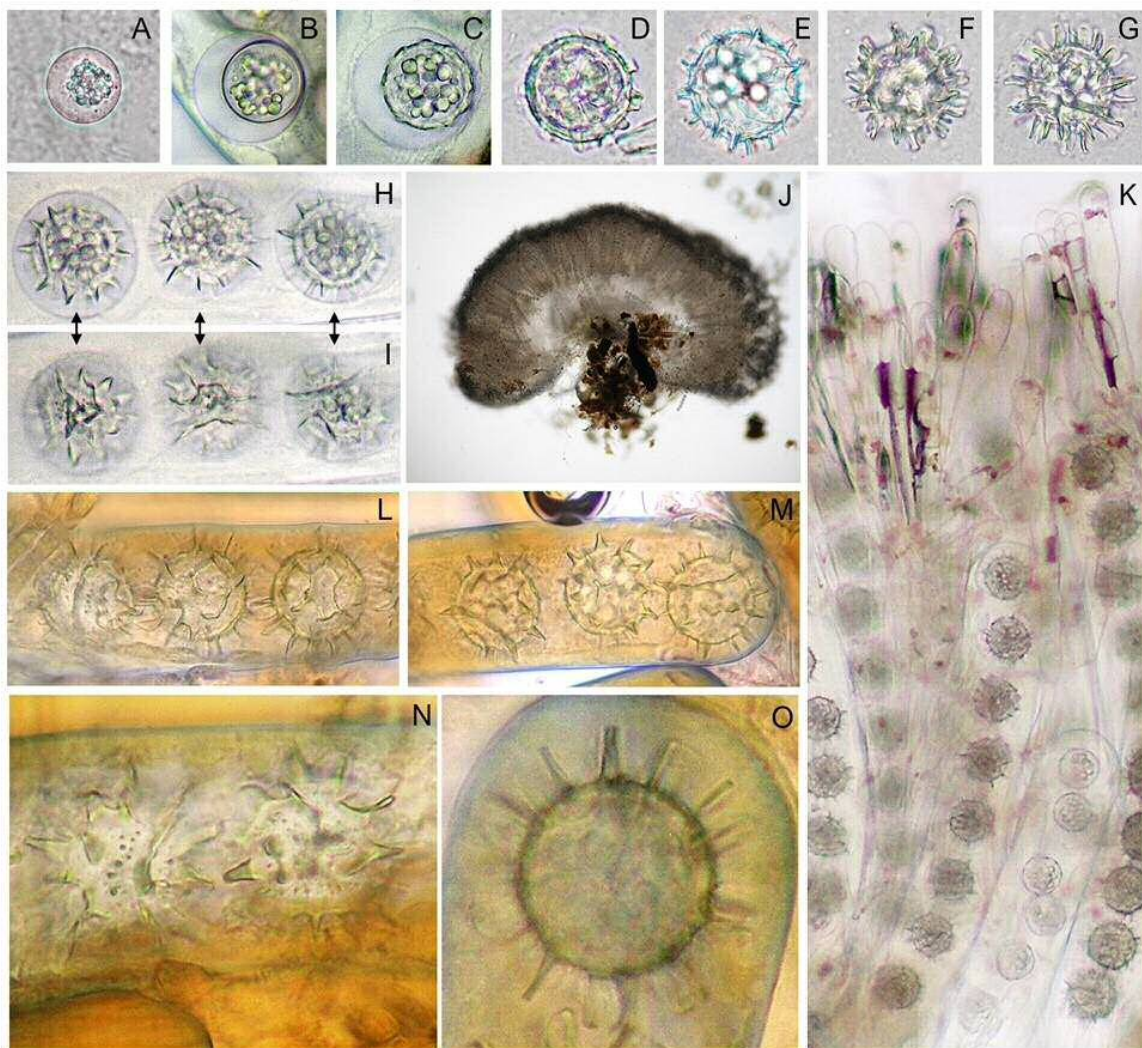
Gamundi (1976) heeft blijkbaar materiaal uit Antwerpen distr. Hoboken (België), via Dr. Dennis, bekomen om het excipulum te bestuderen, maar benadrukt in haar beschrijving dat de sporen een duidelijk netwerk hebben en tekent de sporen met netvormig verbonden ribben. Ze verwijst naar *B. echinulata* die voor haar wel duidelijke stekels heeft (pl. 1: 6).

Diss. & Schum. (1979) hebben het typemateriaal onderzocht. De sporen, voorzien van kraagvormige ribben, toonden (opgevoekt en met katoenblauw) de vorm van een onregelmatig, onderbroken netwerk aan (pl. 1: 7,8).

Häffner (1985) beschrijft dat de jonge, gladde sporen kort voor de vorming van de ornamentatie met een hyalien omhulsel bekleed zijn. Bij het uitgroeien van de ornamentatie zijn in het begin de stekels overwegend kraagachtig en van hoge bindingsribben voorzien. Nadien worden ze geleidelijk aan netvormig gestekeld en geraken de ribben afgevlakt; de stekels zijn gelig. Het hyaliene omhulsel krimpt in en blijft dikwijls als een kap over een deel van de spore over. Volgroeide sporen hebben volledig geïsoleerde stekels, die conisch, puntig of afgeknot zijn, recht of gebogen. 'Stekels vaak met druppeltjes, exosporeresten?' zet hij tussen haken (pl. 1: 9-12).

Opmerking:

Een druppelvormige verbreding aan de stekeltoppen werd hier ook waargenomen maar dit telkens ter hoogte van het raakvlak met het nog aanwezige sporenomhulsel en is dus mogelijk een gevolg van lichtbreking.

Boudiera areolata*Boudiera areolata* (LD2027)

Pl. 1: *Boudiera areolata* - sporen (1. Cooke 1877, 2. Boudier 1905-1910, 3-4. Seaver 1914, 5. Le Gal 1947, 6. Gamundi 1976, 7-8. Dissing & Schumacher 1979, 9-12. Häffner 1985), A-G. ontwikkeling sporenornamentatie, H-I. onvolgroeide sporen in doorsnede en bovenaanzicht, J. doorsnede vruchtlichaam, K. parafysen met purperen intercellulair pigment, L-M. sporen met ribben en netvormige ornamentatie in ascus (Melzers reagens), N. sporen voorzien van puntjes tussen de stekels, O. spore in doorsnede met stekels en ribben (LD2027, Lieve Deceuninck).

Besluit

Door de weinige vondsten en beschrijvingen van *Boudiera*-soorten is de volledige variabiliteit van elke soort vermoedelijk nog niet gekend. Meer vondsten, goede

observatie van de verschillende groeifasen van de vruchtlichamen, SEM studie van de sporen en onderzoek naar moleculaire kenmerken zullen in de toekomst hopelijk meer klaarheid in het genus brengen.

Literatuur

Boudier, E. (1905-1910). *Icones Mycologicae*, IV. Librairie des sciences naturelles, p. 237-268 (pl. 317). Paris.

Caillet M. et Moyne G. (1982). *Discomycetes rares ou peu communs de Franche-Comté*. *Bull. Soc. Hist. nat. Doubs* 80: 27-40.

Cooke, M.C. (1877). New British Fungi [cont.]. *Grevillea* 6 (38): 71-76.

Deceuninck L. (2014) Woronin-bodies in beeld. *Sporen* 7/4: 6-7.

Declercq, B. (Voorlopige sleutel 2018). The Pezizomycetes (Ascomycota) in Western Europe, key to the species (inedit.)

Declercq B. & Leysen R. (2017). Standaardlijst van Ascomycota van Vlaanderen en het Brusselse Gewest. *Sterbeeckia Supplement 1*: 1-138.

Dissing H. (1974). *Plicaria acanthodictya*, a new fireplace discomycete from Denmark. In: *Travaux mycologiques dédiés à R. Kühner. Bulletin mensuel de la Société linnéenne de Lyon* 43, num. spéc.: 139-146.

Dissing, H. & Pfister, D.H. (1981). *Scabropeziza*, a new genus of Pezizaceae (Pezizales). *Nordic Journal of Botany* 1(1): 102-108.

Dissing, H. & Schumacher, T. (1979). Preliminary studies in the genus *Boudiera*, taxonomy and ecology. *Norwegian Journal of Agricultural Sciences* 26(2): 99-109.

Ellis, M.B. & Ellis, J.P. (1988). Microfungi on miscellaneous substrates. An identification handbook.

Gamundí, I.J. (1976). Acerca de los Géneros *Boudiera* Cooke y *Sphaerosoma* Klotzsch (Fungi, Pezizales). *Sydowia* 28: 339-352.

Grelet L.-J. (1926). Discomycètes nouveaux (2ème série). *Bulletin de la Société Mycologique de France* 42: 203-207.

Häffner J. (1985). Zwei für die Bundesrepublik Deutschland

neue *Boudiera*-Arten. *Zeitschrift für Mykologie* 51 (1): 139-156.

Hansen, K., Lobuglio, K.F. & Pfister, D.H. (2005). Evolutionary relationships of the cup-fungus genus *Peziza* and Pezizaceae inferred from multiple nuclear genes: RPB2, β -tubulin and LSU rDNA. *Molecular Phylogenetics and Evolution* 36: 1-23.

Le Gal, M. (1947). Recherches sur les ornements sporales de Discomycètes operculés. *Annales des Sciences Naturelles Botanique* 8: 73-297.

Pancorbo, F., Ribes, M.A., Esteve-Raventós, F., Hernanz, J., Olariaga, I., Daniëls, P.P., Hereza, A., Sánchez, S., Mateo, J.F., Serrano, F. (2017). Contribución al conocimiento de la biodiversidad fúngica del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido II. *Pirineos*, 172, e032. doi: <http://dx.doi.org/10.3989/pirineos.2017.172007>.

Seaver, F. J. (1905). A new species of *Sphaerosoma*. *Journal of Mycology* 2 (11): 2-5.

Seaver, F.J. (1914). Observations on *Sphaerosoma* and allied genera. *Mycologia*. 6(3): 103-108.

Seaver, F.J. (1928). The North American Cup-Fungi (Operculates) (3): 1-284.

Digitale bronnen

Ascofrance [http://ascofrance.fr/recolte/1832/pezizomycetes-pezizales-boudiera-tracheia & -areolata](http://ascofrance.fr/recolte/1832/pezizomycetes-pezizales-boudiera-tracheia-&-areolata) - 14/7/2018.

DATENBANK DER PILZE ÖSTERREICHS <http://www.austria.mykodata.net/> - 25/7/2018.

Natuurpunt http://www.natuurpunt.be/natuurgebied-langdonken-goor-asbroek_234.aspx - 12/12/2012.

Plantentuin Meise Catalogus Herbarium <http://www.botanicalcollections.be> - 25/7/2018.

Verspreidingsatlas Paddenstoelen <https://www.verspreidingsatlas.nl> - 31/7/2018.

De Grashalmmycena (*Hemimycena epichloe*), een leuke verrassing

Lucrèse Vannieuwerburgh - vannieuwerburgh.lucrese@skynet.be

Op een plekje naakte grond tussen mos, gras en veel Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*) ontdekten we op 12 september 2017 in het Rivierenhof te Deurne veertien witte paddenstoeltjes met opvallende trechtervormige hoeden. Ze stonden verspreid, enkele gebundeld. Bij nader toezien bleken ze op vergane graswortels en -resten te groeien. Onderzoek en gesleutel brachten ons bij Grashalmmycena (*Hemimycena epichloe*). Deze vondst was een leuke verrassing en een blij weerzien. Op 29/8/2004 vonden we de soort voor het eerst op grasstengels onder Els (*Alnus*) in het Provinciedomein De Gavers (Harelbeke). Een tweede vondst deden we op grasstengels tussen mos en opslag van Wilg (*Salix sp.*) op een zandig terrein in Stella Plage (Frankrijk) op 31/10/2008.

Grashalmmycena - *Hemimycena epichloe* (Kühner) Singer

Met zijn opvallende trechtervorm maakt *Hemimycena epichloe* deel uit van *Hemimycena* sect. *Omphaliariae* (Kühner) waartoe o.a. ook Kleinste schijnmycena (*Hemimycena pseudogibba*), Nitreuze schijnmycena (*Hemimycena nitriolens*) en Smeerwortelmycena (*Hemimycena candida*) behoren (zie ook Vannieuwerburgh 2016, 2017).

De meeste soorten van deze sectie zijn klein, omphalioïde, gewoonlijk helemaal wit en allemaal hebben ze aflopende lamellen die soms tot ribbeltjes gereduceerd zijn. Ze hebben nooit lange haren op hoed en steel.

Beschrijving

Grashalmmycena vormt witte vruchtlichamen (fig.1) met vooral trechtervormige hoeden, met zeer onregelmatige en sterk aflopende lamellen en groeit verspreid of gebundeld op grasresten.

Hoed 3-10 mm diam., wit, bij ouder worden lichtbruin verkleurend, breed klokvormig, met of zonder umbo, afgeplat en wat verdiept tot diep trechtervormig, met een gegolfde of ingesneden rand; oppervlak glad.

Lamellen (fig.2) L = 10-12(14), l = 0-1(2), wit, bij jonge exemplaren vrij gaaf, later zeer onregelmatig, ge-

vorvkt, aderig en lang aflopend, de meeste reiken niet tot de hoedrand.

Steel 10-30 mm lang, 0,5-1 mm dik, bovenaan glad, onderaan licht behaard en soms bochtig, met rizoïden vastgehecht op het substraat, hier de grasresten.

Sporen 8-10 × 3-3,5 μm, Q = 2,8, subfusiform, subcilindrisch, licht allantoïde, met duidelijke apiculus, glad, inamyloïde.

Fig. 1: Vruchtlichamen

Basidia gemengd 4- en 2- sporig

Cheilo- en pleurocystiden afwezig.

Pileipellis een cutis bestaande uit diverticulate hyfen met vingerachtige uitgroei- sels (fig. 4).

Stipitipellis een cutis van gladde hyfen.

Caulocystiden talrijk, gekromd, zeer onre- gelmatig van vorm.

Gespen aanwezig.

Dubbelgangers

Wegens de meestal trechtervormige hoe- den kan Grashalmmycena (*H. epichloe*) ma- croscopisch verward worden met Trechtermycena (*H. ignobilis*) die zich vooral onderscheidt door een gladde steel en door het ontbreken van caulocystiden. Volgens Antonin & Noordeloos (2004) is er ook een verschil in de sporen waar te nemen: bij Trechtermycena gaat de breedte tot $6(6,2) \mu\text{m}$. Verwarring met Plooiplaat- zwammetje (*Delicatula integrella*) is eveneens mogelijk; deze laatste heeft echter geen voorkeur voor grasres- ten en heeft totaal andere microscopische kenmerken.

Ecologie

De beschreven exemplaren werden gevonden op dode grasrestjes. Volgens Arnolds & van den berg (2013) is de soort saprotroof op kruidachtige plantendelen. An- tonín & Noordeloos (2004) vermelden dat de soort eveneens voorkomt op bladscheden van Rus (*Juncus* sp.), Mattenbies (*Schoenoplectus lacustris*) en op blad van Zegge (*Carex*).

Fenologie

Juni – november

Fig. 2: Lamellen

Status

De soort staat met m! en h! genoteerd in de Standaard- lijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels gewest (2006), dus microscopie en her- bariummateriaal wenselijk! Het FUNBEL-rapport (18-02 -2018) vermeldt 6 waarnemingen waaraan we deze nieuwe vondst nog kunnen toevoegen.

Volgens Arnolds E. & van den Berg A. (2013) is Gras- halmmycena een zeer zeldzame en kritische soort en is een goed gedroogde bewijscollectie gewenst.

De NMV Verspreidingsatlas vermeldt het voorkomen van de soort in 22 atlasblokken (15-02-2018).

Ludwig (2012) heeft het over een zeldzame soort, wat ook bevestigd wordt door Læssøe & Elborne (2008) en Malysheva & Morozova (2009) die er aan toevoegen dat de soort waarschijnlijk sterk over het hoofd gezien wordt.

Fig. 3: Sporen

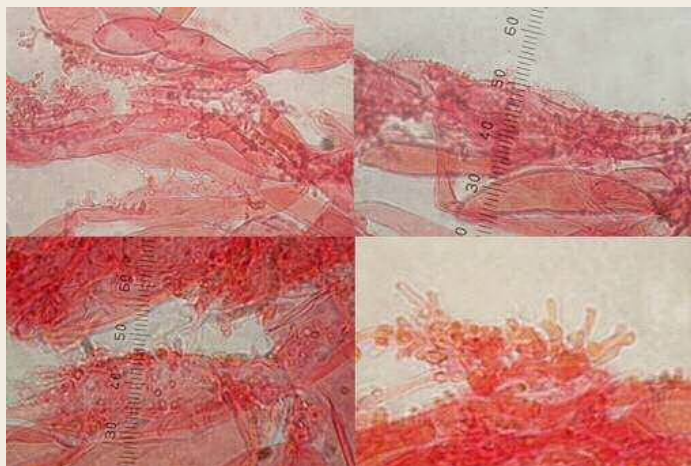

Fig. 4: Pileipellis

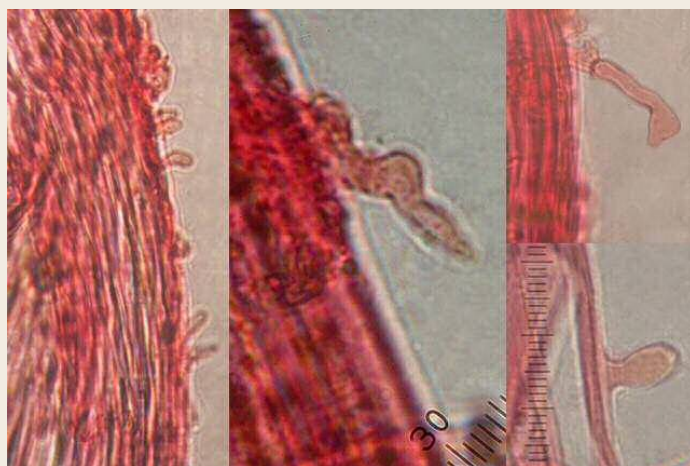

Fig. 5: Caulocystiden

Literatuur

Antonín V. & Noordeloos M.E. (2004). A monograph of the genera *Hemimycena*, *Delicatula*, *Fayodia*, *Gamundia*, *Myxomphalia*, *Resinomycena*, *Rickenella* and *Xeromphalina*. IHW-Verlag, Eching. 279 pp.

Arnolds E. & van den berg A. (2013). Beknopte Standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen, Nederlandse Mycologische Vereniging, 287 pp.

Index fungorum, <http://www.speciesfungorum.org/names/names.asp>.

Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven <http://kvmv.be/index.php/soortenlijst> – 16-01-2018.

Læssøe T. & Steen A. Elborne (2008). *Hemimycena* in Knudsen H. & Vesterholt J. (eds.) *Funga Nordica*. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera, Nordsvamp, Kopenhagen,

965 pp.

Ludwig E. (2012). *Pilzcompendium Beschreibungen* (Band 3). Fungicon-Verlag, Berlin, 881 pp.

Malysheva E.F. & Morozova O.V. (2009). Notes on *Hemimycena* European Russia. *Czech Mycol.* 61 (1): 27-71.

NDFF Verspreidingsatlas Paddenstoelen, 16-01-2018 <https://www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen>.

Vannieuwerburgh L. (2016). Zoektocht naar *Varenmycena* (*Mycena pterigena*) levert Kleinste schijnmycena (*Hemimycena pseudogibba*) op. *Sporen* 9-2: 16-18, KVMV.

Vannieuwerburgh L. (2017). De Nitreuze schijnmycena (*Hemimycena nitriolens*) en brandnetelsoep. *Sporen* 10-4: 5-9, KVMV.

Walley R. & Vandeven E. (2006). Standaardlijst van Basidiomycota en Myxomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 143 pp.

LIDGELD 2019

De leden worden verzocht het lidgeld 2019 te betalen door overschrijving op bankrekeningnummer

BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB)

op naam van de KVMV vzw te Antwerpen. Alle inwonende gezinsleden zijn automatisch medelid.

- ✓ Voor leden binnen Europa 23,00 euro
- ✓ Voor leden buiten Europa 30,00 euro

Vermeld bij de overschrijving als mededeling : Lidgeld 2019 + afdeling.

Voor een hernieuwing van uw lidmaatschap volstaat betaling en hoeft u zich niet via de website als nieuw lid in te schrijven.

Meer info over lidgelden en tarieven op de KVMV-website

<http://kvmv.be/index.php/over-ons/lid-woorden/>

BOEK bespreking

Flora Agaricina Neerlandica, Volume 7: Boletales & Russulales

Boletales by Machiel E. Noordeloos, Henk C. den Bakker, Sietse van der Linde

Russulales part 1 by Annemieke Verbeken, Jorinde Nuytinck & Machiel E. Noordeloos

632 pages, 591 colour photos, 154 b/w line drawings

Candusso Editrice, 2018

Afgelopen zomer verscheen het zevende deel van de Flora Agaricina Neerlandica. Deel zeven liet een lange tijd op zich wachten maar je krijgt nu de bewerking van de boleten en de melkzwammen in één boek. Dit deel wijkt af van de vorige door een handiger formaat en door maar liefst 250 bladzijden met kleurenfoto's die volgen op het tekstgedeelte. De look van het boek zal u vertrouwd lijken want de nieuwe uitgever van deze reeks is Candusso en hij koos voor deze FAN het format van Fungi Europaei.

In het boek worden alle boleten en melkzwammen die ooit in Nederland zijn waargenomen, besproken met daarnaast ook soorten die alleen bekend zijn uit de aangrenzende gebieden maar eventueel ook in Nederland kunnen worden verwacht. Bij de boleten ontbreekt echter één soort die wel reeds in Vlaanderen werd aangetroffen: *Butyriboletus fuscoroseus* (syn.: *Boletus pseudoregius*). Opvallend is dat er verscheidene boleten bekend zijn van Nederland die nog nooit in Vlaanderen zijn aangetroffen, waaronder fraaie soorten zoals *Rubroboletus rhodoxanthus* en *Imperator rhodopurpureus*.

Het boek is in de eerste plaats de vrucht van meer dan 20 jaar gepassioneerd onderzoek aan boleten en melkzwammen door Machiel Noordeloos. Aan dit standaardwerk werkten ook Mieke Verbeken en Jorinde Nuytinck mee. Hun deskundigheid op het gebied van de melkzwammen, waarbij door hun moleculair onderzoek nieuwe inzichten werden verkregen, wordt door onze noorderburen bijzonder gewaardeerd. Wat de boleten betreft, is voor het genus *Leccinum* en de *Boletus edulis*-groep moleculair onderzoek gedaan in Nederland door respectievelijk Henk den Bakker en Sietse van der Linde.

Door nieuwe inzichten gebaseerd op moleculair onderzoek zijn vooral *Boletus* en *Xerocomus* uiteengevallen in vele nieuwe genera en werden ook nieuwe soorten ontdekt waarvan sommige ook (of mogelijks) in Nederland en in Vlaanderen voorkomen. Het zal even wennen worden aan al die nieuwe genusnamen.

Het tekstgedeelte volgt de opbouw van de vorige delen. Het boek begint met een algemeen deel met daarin een zeer uitgebreid glossarium. In het taxonomisch gedeelte worden eerst de boleten besproken, daarna de melkzwammen.

De macro- en microscopische kenmerken worden uitvoerig en zeer deskundig beschreven. Daarna volgen habitat en

verspreiding in Nederland en wordt een globale verspreiding voor Europa gegeven. De soortbespreking wordt afgesloten met de karakteristieken en met de verschillen tussen verwante of gelijkende soorten. De tekeningen bij iedere soort tonen de habitus (minder gestileerd en met meer detail dan wat we gewoon waren van de vorige FAN-delen), sporen en cystiden. Bij de boleten zijn jammer genoeg nogal wat misvormde sporen afgebeeld.

De tekst is in het Engels maar een pluspunt is zeker dat, voor het eerst in de FAN-reeks en op verzoek van velen, de sleutels ook in het Nederlands zijn opgenomen. De sleutels voor alle soorten boleten volgen op elkaar en gaan de soortbesprekingen vooraf. Bij de melkzwammen is dat anders. Die bestaan uit de genera *Lactarius* en *Lactifluus* en het verschil tussen beide is alleen in het Engels op blz. 228 te vinden. De sleutel tot de soorten van *Lactifluus* volgt niet op deze van *Lactarius* maar moet je op blz. 346 zoeken waar de bespreking van het genus *Lactifluus* begint.

De talrijke foto's maken bijna de helft van het boek uit. Dat de foto's niet bij de soortbespreking staan maar allemaal achteraan het boek is wellicht om de kostprijs te drukken. Foto's eisen een betere kwaliteit papier dan de tekst, maar het is ook erg praktisch omdat je dan de verschillende (verwante) soorten vlot met elkaar kunt vergelijken. Per soort zijn meerdere foto's opgenomen. Die geven een goed beeld van de variatie binnen iedere soort.

Het zijn overwegend goede foto's. Sommige echter, het meest bij de melkzwammen, hebben een grijze of groenige zweem en zijn wellicht gescande dia's. Helemaal mis is het gegaan met de foto van *Lactarius aurantiacus* onderaan blz. 564. Een goede foto van dezelfde collectie vind je in het boek *The genus Lactarius* (Heilmann-Clausen et al. 1998).

In zowat ieder paddenstoelenboek vind je fout benoemde foto's. Ook hier, al zijn dat er gelukkig maar enkele van de meer dan 500. *Xerocomellus cisalpinus* onderaan blz. 410 is *Suillellus queletii*. De fijne oranje poriën sluiten een fluweelboleet uit. Voor *Xerocomellus pruinatus* worden 3 foto's gegeven, maar enkel de foto onderaan blz. 412 beeldt de juiste soort af. De foto daarboven toont *Xerocomellus engelii* en op blz. 411 betreft het wellicht *X. chrysenteron*.

De foto onderaan blz. 394 is geen *Butyriboletus fechtneri* (Bleke boleet) maar een typische collectie van *Caloboletus radicans* (Wortelende boleet). In Nederland werden na het verschijnen van het boek al verscheidene meldingen gemaakt van nieuwe vindplaatsen van Bleke boleet. Dat kan aan de foto op blz. 394 liggen, maar ook aan de sleutel waar beide soorten onder elkaar staan en als een belangrijk onderscheidend kenmerk de sterk bittere smaak bij Wortelende boleet gegeven wordt. Vaak is die bittere smaak echter alleen bij jonge exemplaren te proeven! Een foto van Bleke boleet met typische kleuren vind je bovenaan blz. 393. De weinige meldingen in Vlaanderen van Bleke boleet betroffen *Butyriboletus fuscoroseus* en ook een keer Wortelende boleet. Mocht je toch menen Bleke boleet gevonden te hebben, dan moet je zeker in het boek de beschrijving van de hoedhuid erop nalezen en vergelijken met die van Wortelende boleet. Bij deze laatste zijn de hoedhuidhyfen dubbel zo breed als bij Bleke boleet.

Het boek maakt duidelijk dat een modern wetenschappelijk paddenstoelenboek zonder voorafgaand moleculair onderzoek niet meer mogelijk is. Wie mee wil zijn met de huidige inzichten binnen de boleten en de melkzwammen, moet dit standaardwerk aanschaffen. Alhoewel boleten en melkzwammen vaak opvallende paddenstoelen zijn, worden ze ook door de ervaren mycoloog nog regelmatig foutief gedetermineerd. In dit boek vind je alle informatie om ook de moeilijkste soorten een correcte naam te geven.

Door de begrijpbare en gebruiksvriendelijke sleutels (slechts hier en daar is het nodig om het glossarium te raadplegen) en de talrijke foto's is het boek ook voor de beginnende paddenstoelenliefhebber een aanrader.

Omer Van de Kerckhove

Referentie

Heilmann-Clausen J., Verbeken A. & Vesterholt J. (1998). The genus *Lactarius*. Fungi of Northern Europe 2. Denmark.

BOEK bespreking

2

Welke paddenstoel is dat? ANWB Paddenstoelengids Meer dan 450 paddenstoelen uit Europa

Auteurs: Andreas Gminder & Tanja Böhning

320 blz.; formaat 19,2 × 11,6 cm

Uitgeverij ANWB (2018)

Sinds jaar en dag raden wij “De Grote paddenstoelengids voor onderweg” van E. Gerhardt aan als ideale beginnersgids. Voor de laatste editie van dit boek werd er samengewerkt met de Nederlandse Mycologische Vereniging zodanig dat Nederlandse namen en de info over verspreiding voor Vlaanderen en Nederland klopten. Dit boek was gebruiksvriendelijk en de indeling was gebaseerd op de basiskenmerken om zwammen op naam te brengen: vorm van het vruchtlichaam, sporenkleur, aanhechting van de plaatjes... Het was zeker voor verbetering vatbaar; er stonden een aantal soorten in die je hier nooit tegenkomt en een aantal veel voorkomende soorten ontbraken.

Jammer genoeg is deze bestseller onder de paddenstoelgidsen uitverkocht. Vanuit de uitgeverij wordt er klaarblijkelijk geen herdruk gepland. Zij schuiven nu een nieuw laagdrempelig boek naar voren, eveneens een Nederlandse vertaling van een oorspronkelijk Duitse gids. De verwachtingen waren bijgevolg groot, maar werden helaas niet ingelost. In dit nieuwe boek, waarin veel minder soorten worden besproken (450 tegenover ca. 1000 in de gids van Gerhardt), gaat er veel aandacht naar zwammen die niet in Vlaanderen voorkomen. De focus ligt teveel op soorten uit sparrenbossen en te weinig op soorten in berken-, eiken- en populierenbossen die veel voorkomen in onze contreien. De aandacht gaat bovendien vooral naar het al dan niet eten van paddenstoelen. Het is goed dat er gewaarschuwd wordt dat bepaalde soorten te verwarren zijn met giftige soorten. Maar heel vaak is daar meer aandacht aan geschonken dan aan de determinatiekenmerken. Kortom, dit boek is geschreven voor een specifiek publiek: Duitse plukkers. De bruikbaarheid voor de Vlaamse liefhebber is dan ook beperkt.

De indeling in de gids “Welke paddenstoel is dat?” is vrij onduidelijk. Je kan bijvoorbeeld vooraan kiezen tussen soorten met lichte lamellen en satijnzwamachtigen en soorten met vrije lamellen. Er zijn echter ook een hele reeks soorten met lichte lamellen, waarvan de plaatjes vrij staan. Blijkbaar moet je die soorten zoeken onder de vrije lamellen. Russula’s en melkzwammen, ook soorten met lichte lamellen, worden zonder extra uitleg in een aparte

categorie geplaatst. Ook de soorten met donkere plaatjes worden apart gezet, maar paddenstoelen met donkere én vrije plaatjes moet je dan zoeken onder de “vrije plaatjes”. Je kan dus best gewoon beginnen bladeren in het boek in plaats van met deze verwarrende inhoudstabel te werken. Er is wel werk van gemaakt om alle termen die worden gebruikt bij de beschrijvingen vooraan in het boek te illustreren. De foto’s hierbij zijn in vele gevallen helaas te klein uitgevallen om een goed beeld te krijgen van de kenmerken.

Bij tal van paddenstoelen verschilt de ecologie in Midden-Europa van die in het West-Europese laagland. Zo wordt opvallend vaak vermeld dat soort x of y bij sparren en beuken voorkomt, wat niet overeenstemt met de ecologie in Vlaanderen en Nederland. Gewoon eekhoorntjesbrood (*Boletus edulis*) bijvoorbeeld wordt bij ons ook vaak bij eik gemeld. Een aantal foto’s zijn niet goed genoeg om de soort in het veld te herkennen. Zo is bij de foto van Bittere boleet (*Tylopilus felleus*) het netwerk op de steel niet duidelijk, omdat de steel te veel beschaduwd is. De foto van Wieltje (*Marasmius rotula*) is misleidend; er worden jonge exemplaren afgebeeld waarbij de typische donkere steel ontbreekt. Ook de foto van de veel voorkomende Tranende franjehoed (*Lacrymaria lacrymabunda*) is niet representatief voor de soort, omdat het enkel om jonge exemplaren gaat. Hier en daar werden onscherpe foto’s gebruikt. De aquarellen zijn soms een waardevolle aanvulling, maar ze zijn niet altijd even geslaagd.

In het boek werden enerzijds niet alle in het veld herkenbare soorten die bij ons voorkomen opgenomen, maar er staan wel heel wat soorten in die bij ons niet bekend zijn. Het wordt wel gemeld indien de soort niet in Nederland voorkomt. Voorbeelden van soorten die wij missen in dit boek met een volwaardige bespreking (soms worden ze terloops vernoemd als een te verwarren soort), zijn:

- ◆ bij de boleten: Inktboleet, Kaneelboleet, Haagbeukboleet, Harde populierboleet;
- ◆ bij de wasplaten: Grauwe wasplaat, Kleverige wasplaat, Gele wasplaat en Elfenwasplaat;
- ◆ bij de mycena’s: algemene soorten als Oranje dwergmycena, Blauwgrijze schorsmycena, Bruinsnedemycena, Grijsbruine grasmycena, Smeerwortelmycena...
- ◆ bij de satijnzwammen: goed herkenbare soorten als Citroengele satijnzwam, Sterspoorsatijnzwam, Sneeuwvloksatijnzwam en Stinksatijnzwam worden helaas niet vermeld;
- ◆ bij de melkzwammen: Vuurmelkzwam, Zwavelmelkzwam, Kruidige melkzwam en Greppelmelkzwam; de Violetvlekkende moerasmelkzwam, een soort die bij wilg gevonden wordt, is niet vermeld; enkel zijn zeldzamere lookalike Violetvlekkende melkzwam.

En zo kunnen we nog even doorgaan. Het is tekenend dat van soortenrijke genera waarin weinig eetbare soorten zitten, zoals *Mycena* of *Entoloma*, slechts zeer weinig soorten belicht worden. Anderzijds werden gekende delicatessen, ook al zijn ze voor een leek amper vindbaar, wel opgenomen (bijv. Perigord-truffel en gelijkende soorten). Truffels krijgen in dit boek meer aandacht dan bijv. aardtongen.

Als het gaat over determinatiekenmerken, worden soms rare keuzes gemaakt. Bij de Waaierbuisjeszwam staat Schermpjeseikhaas vermeld als sterk gelijkende soort. Mogelijk is dit een vergissing... want beide soorten lijken totaal niet op elkaar. De vaker voorkomende Eikhaas werd helaas niet opgenomen. Zeggen dat de tranen op de plaatjes enkel voorkomen bij de Radijsvaalhoed, is wat kort door de bocht. Bij de Krulhaarkelkzwam wordt het bestaan van de Rode kelkzwam niet eens vermeld. Over microscopie wordt nauwelijks iets gezegd. In tegenstelling tot de gids van Gerhardt is de beschrijvende tekst vaak summier. Opnieuw is de focus op eetbare soorten

storend. Zo wordt er ook bij de moeilijk op naam te brengen fluweelboleten vermeld dat de door specialisten opgestelde opdeling in soorten niet van belang is voor verzamelaars: alle boleten met gele poriën en een steel zonder net zijn eetbaar.

Op het vlak van taxonomie worden de recente inzichten niet altijd gevolgd. Het Winterdonsvoetje is een variëteit van het Gewoon donsvoetje en wordt hier nog als aparte soort vermeld, terwijl het veel voorkomend Zemelig donsvoetje ontbreekt. Lila satijnvezelkop en Witte satijnvezelkop zijn dan weer opgesplitst in aparte soorten, wat in dit boek niet het geval is. Een aantal Nederlandse namen kwamen helaas niet in dit boek terecht. Zo kreeg *Macrolepiota venenata* niet de Nederlandse naam Giftige knolparasolzwam, wordt er niet vermeld dat er een Grote en een Kleine kale inktzwam zijn en wordt de Franjevlekplaat, Witte vlekplaat genoemd. Maar in sommige andere laagdrempelige paddenstoelenboeken is de wildgroei aan zelf uitgevonden Nederlandse namen vele malen erger.

De auteurs van dit boek, Andreas Gminder en Tanja Böhning, staan in Duitsland bekend als ervaren amateurmycologen. Andreas is freelance mycoloog, voert studies uit naar houtafbraak door fungi en geeft cursussen aan beginners en gevorderden. Wellicht is dit boek in Duitsland goed bruikbaar voor beginners (met een vooral gastronomische interesse). De ANWB-uitgeverij had beter moeten nadenken, overleggen met Nederlandse en Vlaamse mycologen, voor ze dit boek naar het Nederlands vertaalden. Wij willen dit boek alleszins niet promoten als startersgids voor paddenstoelen in Vlaanderen.

Roosmarijn Steeman en Wim Veraghtert

Voor de bibliotheek werden enkele nieuwe aankopen gedaan. Mieke Verbeken schonk de KVMV-bib een exemplaar van de splinternieuwe FAN 7 waarvoor een welgemeende dank.

Volgende werken liggen nieuw ter beschikking voor onze leden.

- ◆ T. E. Brandrud, H. Lindström, H. Marklund, J. Melot, S. Muskos, 2018, Cortinarius, Flora Photographica, Volume 5 (Atl 023d)
- ◆ Marcel Gannaz, Michèle Raillère-Burat, 2017, Cahiers de la FMBDS, Des Ramaires aux Clavares, Clés et illustrations pour la connaissance des basidiomycètes clavarioïdes en Europe (Map 022)
- ◆ M. E. Noordeloos et al., A. Verbeken et al., 2018, Flora Agaricina Neerlandica, Volume 7, Kritische bewerkingen van families van plaatjeszwammen en boleten in Nederland (Baf 002g)
- ◆ Mikael Jeppson, 2018, Puffballs of Northern and Central Europe (Mga 013)

Tot een volgende Sporen,

Lucy

KVMV-vierdaagse De Panne

11 tot 14 oktober 2019

De jaarlijkse KVMV-vierdaagse gaat in 2019 opnieuw door in De Panne, J-Club, Blauwe Distelweg 2. De Paddenstoelenwerkgroep Kust werd opnieuw bereid gevonden om een gevarieerd excursieprogramma op te stellen en te begeleiden van vrijdagmiddag 11 oktober tot en met maandagmiddag 14 oktober 2019.

Dit jaarlijks terugkerende werkweekend bestaat naar goede gewoonte uit:

- ◆ 6 halve-dagexcursies,
- ◆ gelegenheid tot microscopie van de vondsten,
- ◆ een korte avondbespreking van de bijzondere determinaties,

en biedt veel kans tot onderling overleg.

We hebben voor 24 personen gereserveerd, 8 één- en 8 tweepersoonskamers en er is een ruime microscopiezaal met bar ter beschikking. Elke kamer is voorzien van twee éénpersoonsbedden, lavabo, douche en toilet.

De prijs per persoon voor het ganse verblijf van vrijdagmiddag tot en met maandag na het middagmaal bedraagt 176,00 euro op basis van 2 personen in een tweepersoonskamer en 191,00 euro voor een éénpersoonskamer. In de prijs zijn drie overnachtingen, alle maaltijden en een verzekering inbegrepen. Een annulatieverzekering dient u eventueel zelf te voorzien.

Voor meer informatie over de locatie kan u terecht op www.j-club.be.

Gelieve in te schrijven vóór 31 januari 2019 door een mailtje te sturen naar lieve.deceuninck@skynet.be. Vermeld daarbij uw naam (namen), GSM-nummer(s) en het kamertype. Betaal vóór 31 januari 2019 een voorschot van 50,00 euro per deelnemer, op rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 van de KVMV vzw, 2020 Antwerpen zodat wij uw inschrijving kunnen bevestigen.

Het programma, de routebeschrijving en verdere praktische inlichtingen over het verblijf worden dan later aan de deelnemers gezonden, evenals een uitnodiging voor het betalen van het restbedrag.

Iedereen van harte welkom!

Organisator: PWW (Paddenstoelenwerkgroep Westkust)

Contact: Jacky Launoy (0477 61 58 52 of jacky@launoy.be)

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (11.4)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 3/2018

A. Sassi beschrijft een ongewone vondst in de Alpen: *Lima-cella illinata* var. *rubescens*. Een portret van *Sarcodon fuligineo-violaceus* werd opgemaakt door M. Urben. In het derde deel over Russulaceae worden de verschillende secties van het genus *Russula* behandeld door J.-P. Monti en Y. Delamadeleine. In het artikel over mycelium in hout toont H. Cléménçon macrofoto's van mycelium van *Phyllostopsis nidulans* dat groeit tussen de houtcellen. B. Senn-Irlet en A. Gross wijden een kort stuk aan de zeldzame *Entoloma bloxamii*.

Moixeró 10

S. Poumarat beschrijft hoe er dankzij een onderzoek van lichenen en lichenicole fungi op kalkrijke rotsen en muren, in het noorden van de Serra del Cadi, 32 nieuwe soorten werden gevonden voor het park, waarvan 11 nieuw voor Catalonië. In dit artikel wordt een korte beschrijving en afbeelding gegeven van deze zeldzame soorten, waaronder o.a. *Aspicilia candida*, *Diplotomma hedinii*, *Eiglera flavida* en *Farnoldia jurana*. Een interessante polypoor, *Postia floriformis*, wordt geïllustreerd en beschreven door M. A. Pérez-De-Gregorio en S. Gilbert. *Simocybe conioophora* wordt beschreven en vergeleken met andere soorten uit het genus door L. Sánchez, J. Bometón en José Luís Martín. De morfologie van *Elaphomyces hassiacus*, geparasiteerd door *Tolyptocladium capitatum*, wordt uit de doeken gedaan door L. Sánchez, J. Bometón, C. Lavoise, S. Gilbert en A. Paz. Deel 5 van de studie over Cortinariaceae in het Natuurpark Cadi-Moixeró wordt gebracht door J. Ballarà, R. Mahiques en I. Garrido-Benavent.

Der Tintling 113

Portret 211 behandelt *Clitocybe dryadicola*, een alpiene soort die bij *Dryas* groeit en te verwarren is met en sterk lijkt op *C. rivulosa*. P. Raff wijdt een artikel aan de meest waardevolle paddenstoel als geneesmiddel gebruikt: *Inonotus obliquus*. Vervolgens behandelt hij de in het verleden meest dodelijke zwam: *Claviceps purpurea*. Daarna heeft hij het over een aantal soorten die licht geven in het donker zoals *Pleurotus japonicus* en *Omphalotus olearius*. Een voorjaarspaddenstoel zonder hoed en steel, *Geopora sumneriana*, wordt uitvoerig besproken door W. Peltz. De taaie soorten verwant aan gaatjeszwammen worden in een artikel gevat met soorten als *Lentinus tigrinus*, *L. crinitus*, *L. concavus* en *L. swartzii*. De pad-

denstoel van de maand is *Lyophyllum connatum*, die tegenwoordig *Leucocybe connata* heet. J. Ehrich maakte een artikel op over het genus *Xerampelina* in Berlin/Brandenburg met een sleutel voor de Europese soorten die tot dit genus behoren, met foto's van macro- en microscopie. K. Montag besteedt een artikel aan paddenstoelen die naar balsem, hars, pek of teer ruiken, zoals onder andere *Lactarius picinus*, *Balsamia vulgaris*, *Inocybe fraudans*, *I. bongardii*... Portret 212 gaat over *Hymenoscyphus conscriptus*, een kleine, gele bekerzwam op wilgen die in het veld kan verward worden met *H. salicellus*.

Svampe 78

O. S. Pedersen wijdt een artikel aan het kweken van de eetbare boleet, *Phlebotopus portentosus* in Thailand. De soort leeft in associatie met een éénjarige groente die geïnfecteerd wordt door meelwormen. U. Thrane en B. Andersen behandelen een aantal veel voorkomende schimmels in Deense gebouwen met soorten als *Alternaria alternata*, *Aspergillus versicolor*, *Chaetomium globosum*, *Cladosporium sphaerospermum*... Zeldzame paddenstoelenvondsten in Denemarken die gebeurden via ITS-sequenties, worden in een artikel behandeld door T. Laessoe. Het gaat om soorten als *Clathrus ruber*, *Hydnum magnorufescens* en *Paxillus ammoniavirescens* (bij Kruiwilg).

Coolia 61 (4)

Dit nummer van Coolia begint met een In memoriam voor Jaques Horsten, de voormalige voorzitter van de NMV. Vervolgens brengen A. Vaessen, M. Noordeloos, R. Verweij en A. van Strien nieuws over het Paddenstoelenmeetnet waarbij in 2017 extra aandacht ging naar de mycoflora van de duinen. In dit artikel wordt nog eens gewezen op het onderscheid tussen de forse *Inocybe heimii* en de relatief kleine *I. dulcamara*. Het relaas van twee nieuwe korstkogelzwammen voor Nederland en een sleutel voor de West-Europese soorten uit het genus *Eutypa* werd opgemaakt door E. Osieck. T. W. Kuyper beschrijft de donkere kant van het genus *Cortinarius* sect. *colliniti* in de arctische toendra. Deze gordijnzwammen zouden voor een uitbreiding van de Dwergberk zorgen, waardoor ze veranderen in een koolstofbron en op die manier de klimaatopwarming nog doen toenemen. Maar de klimaatopwarming zorgt op haar beurt voor een toename in minerale

stikstof, waardoor de gordijnzwammen zelf zullen afnemen. Het verslag van de buitenlandse werkweek in Dourbes wordt gebracht door A. Vaessen en J. Schreurs met bijdragen van R. Boeykens, M. Schmitz en A. van der Veen. Soorten die in beeld werden gebracht door H. Huijser zijn: *Amanita ceciliae*, *A. solitaria*, *Hygrophorus eburneus*, *Tricholoma acerbum*, *Russula sanguinea*, *R. viscida*, *Lactarius luridus* (als *Lactarius violascens* – fide Omer Van de Kerckhove en Mieke Verbeke), *L. lilacinus*, *Cortinarius anserinus*, *C. praestans*, *C. caeruleus*, *Clavariadelphus pistillaris* en *Galerina nana*. P.-J. Keizer geeft tips voor een correcte determinatie van *Pereniporia fraxinae*, gebaseerd op macro- en microscopische kenmerken. I. Bruggeman kon na een aantal jaren toch bevestigen dat het korstzwammetje op varenstengels de naam *Repetobasidiellum fusisporum* droeg. Deze soort blijkt wijd verspreid te zijn in Nederland. In dit artikel worden nieuwe microscopische kenmerken gegeven om de soort op naam te brengen; de bestaande literatuur bleek ontoereikend om de determinatie te bevestigen.

Field Mycology 19(3)

In portret 77 behandelt G. Kibby *Russula insignis*. *Morchella purpurascens*, met purperbruine verkleuring, werd verzameld in de duinen in Ainsdale door A. Carter. Een nieuwe inktzwam voor Groot-Brittannië, *Coprinus vosoustij*, wordt beschreven door P. Penna. Een heksenbezem op Haagbeuk,

Taphrina carpini, wordt besproken en geïllustreerd door G. Kibby. Wat is klein, behaard en groeit op takjes? Deze vraag is de titel van een artikel van A. McAdam over *Lachnella albviolascens*. De vondst van *Pisolithus albus*, een nieuwe waarneming voor Italië, wordt uit de doeken gedaan door M. L. Gargano, S. Maisano en G. Venturella. Twee fungi op *Yucca* zijn nieuw voor Groot-Brittannië, zo vertelt ons B.M. Spooner: *Mycosphaerella deightonii* en *Phaeosphaeriopsis obtusispora*. M. Ainsworth en L. M. Suz maakten een nieuwe evaluatie van op DNA gebaseerd materiaal van *Amanita friabilis* uit het herbarium in Kew, waarbij bleek dat een deel van het materiaal tot *A. olivaceogrisea* en *A. simulans* behoorde. Het verhaal over de eerste Britse vondst van *Elaphomyces papillatus* wordt gebracht door C. Hobart.

Bulletin de la Société mycologique de France

G. Tassi maakt beschrijvingen, illustraties en bemerkings bij een aantal zeldzame soorten uit de genera *Entoloma*, *Hebeloma*, *Cortinarius*, *Psathyrella*, *Gerhardtia* en *Hypholoma*. M. Broussal en H. Dumesny brengen het verhaal over een Franse vondst van *Stagnicola perplexa*. De eerste vondst van *Phlebiopsis crassa* in het zuidoosten van Frankrijk, wordt beschreven door G. Gruhn en R. Cazenave. De inventarisatie van de parasitische microfungi in het centrum van Frankrijk wordt uit de doeken gedaan door J. Béguinot.

Nieuwjaar 2019

Alle KVMV-leden worden van harte uitgenodigd op de AMK-nieuwjaarsreceptie in de nieuwe bioruimte van de UAntwerpen.

Drank en versnaperingen worden voorzien; voor de ambiance mag ú zorgen. Wij verwachten u om 20 uur op dinsdag 8 januari 2019 op Campus Drie Eiken Gebouw O
GPS-adres: Fort VI-straat 2610 Wilrijk.

Inhoud

1	Editoriaal	<i>M. Verbeken</i>
2	Excursiekalender	
2	Educatieve bijeenkomsten	
5	Uitnodiging 28 ^e Vlaamse Mycologendag	<i>OVMW</i>
6	Compostchampignonparasol (<i>Leucoagaricus meleagris</i>)	<i>G. Buelens</i>
9	Een kennismaking met het minder gekende genus <i>Boudiera</i> in Vlaanderen - deel 2	<i>L. Deceuninck / J. Launoy</i>
15	De Grashalmmycena (<i>Hemimycena epichloe</i>), een leuke verrassing	<i>L. Vannieuwerburgh</i>
17	Lidgeld 2019	
18	Boekbespreking : Flora Agaricina Neerlandica - vol. 7	<i>O. Van de Kerckhove</i>
20	Boekbespreking : Welke paddenstoel is dat? (ANWB)	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
22	Bib-nieuws	<i>L. de Nave</i>
23	KVMV-vierdaagse De Panne	<i>PWW, J. Launoy</i>
24	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
25	AMK Nieuwjaarsreceptie	<i>AMK</i>

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Dieter Slos

Weitingstraat 8, 9881 Aalter - 09 374 63 11 - dieterslos@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@gmail.com

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2019: bedraagt 23 euro (inwonende gezinsleden zijn automatisch medelid), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Universiteitsplein 1, 2610 Antwerpen. Voor leden buiten Europa bedraagt het lidmaatschap 30 euro. De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeecia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck en Ruben De Lange

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 februari 2019** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Ruben De Lange	- ruben.delange@ugent.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, liefst als .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X